

# Lakhatási diagnózis és beavatkozási terv

## Borsodbóta

# Lakhatási diagnózis és beavatkozási terv

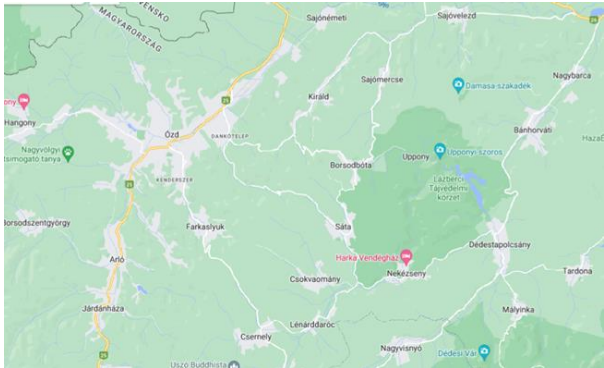
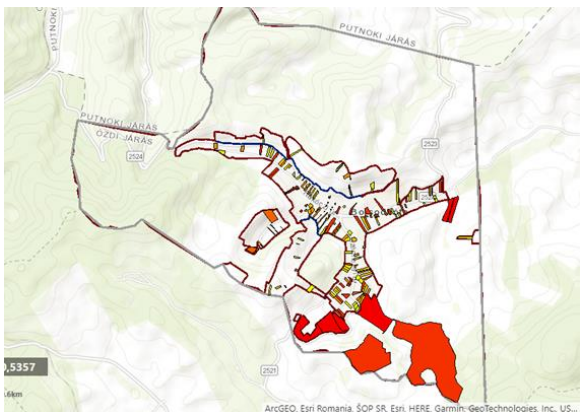
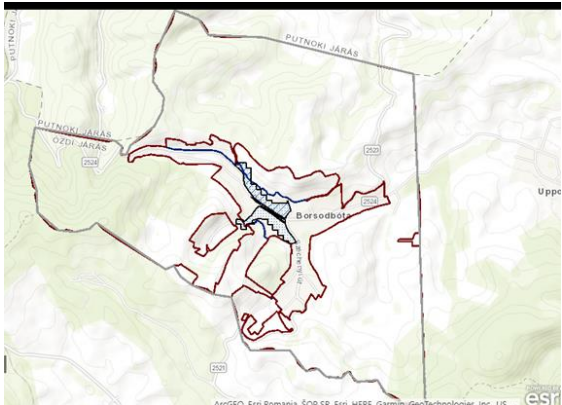
## Borsodbóta

Borsod-Abaúj-Zemplén megye

Ózdi járás

Szervezet neve:

Dátum: 2020. június

	<p><b>Terület: 8 km<sup>2</sup></b> <b>Lakónépség: 820</b> <b>Jogállás: Község</b> <b>Járás: Ózdi</b> <b>Megye: Borsod-Abaúj-Zemplén</b></p> <p><b>Társadalmi, gazdasági és infrastrukturális szempontból kedvezményezett település [105/2015. (IV. 23.) Korm. rendelet]: IGEN</b></p> <p><b>Jelentős munkanélküliséggel sújtott település [105/2015. (IV. 23.) Korm. rendelet]: IGEN</b></p>
<p>Település térképe</p>	<p>Jogosultság adatok</p>
	

Eladósodottság-térkép	Szegregátum-térkép

## ADATTÁBLA

	KSH adata	HELYI BECSLÉS
Település neve	Borsodbóta	
Megye	Borsod-Abaúj-Zemplén	
Járás	Ózdi	
Programba vonás köre	4	
Szervezet neve		
Lakosságszám (2021)	820	846
Lakosságszám változása 2021/2012 (%)	89%	
15 év alattiak aránya (2021)	19,8%	
15 év alattiak létszámának változása 2021/2012 (%)	96%	
60 éves és idősebbek aránya (2021)	22%	
60 éves és idősebbek létszámának változása 2021/2012 (%)	78%	
Lakásszám (2011)	344	
Üres lakások száma (2011)	23	
Lakosság száma a szegregátumban (2011)	132	
Lakásszám a szegregátumban (2011)	47	
Lakosság száma szegregációval veszélyeztetett területen és szegregátumban együtt (2011)	132	
Lakásszám szegregációval veszélyeztetett területen és szegregátumban együtt (2011)	86	
Lakások száma (2019)	344	
Közüzemi vízhálózatba kapcsolt lakások száma (2019)	268	
Közcsatornába bekötött lakások száma (2019)	255	
Áramszolgáltatásba bekötött lakások száma (2019)	283	
Gázszolgáltatásba bekötött lakások száma (2019)	173	
WC nélküli lakások száma (2011)	108	
Vályogházak alapozás nélkül (2011)	3	
Egy szobára jutó lakó (2021)	0,9	
Egy főre jutó szja alap, Ft (2019)	756329 Ft	
Egy főre jutó szja alap eltérése a hasonló helyzetű települések átlagától,% (2019)	105%	
Medián lakásár, Ft (2019 és 2020 adásvételei alapján)	2906250 Ft	
Lakástranzakciók száma (2019 és 2020 évek összesen)	18	
Kiinduló kvóta érték kerekítve	5	

# 1 A település leírása

## 1.1 A település pozíciója (1-1,5 oldal)

### A fejezet tartalma

*A település fekvése, távolsága a járásközponttól, megyeszékhelytől, nagyobb munkaerőpiaci központtól, illetve közösségi közlekedés helyzete. Növekvő vagy csökkenő lakosság, el- és bevándorlás mértéke, szegregátumban élők/roma lakosság aránya. Helyi és térségi gazdaság munkaerőfelszívó képessége a célcsoport szempontjából. A településen elérhető szolgáltatások. A célcsoportot érintő, lakhatási és foglalkoztatási szempontból releváns önkormányzati fejlesztések felsorolása az elmúlt időszakban.*

**Borsodbóta** község Borsod-Abaúj-Zemplén megyében, Miskolctól 50 km-re nyugatra, Ózdtól 15 km-re keletre, Kazincbarcikától pedig nyugati irányba 27 km-re az Ó-Bükk lankái között, több, kisebb vízfolyás forrásvidékén található. A település közigazgatási területe 813 ha, 3055 m<sup>2</sup>, ebből belterület 78 ha, 9729 m<sup>2</sup>, külterület 734 ha, 3326 m<sup>2</sup>.

Borsodbóta a 33 leghátrányosabb helyzetű kistérségben elhelyezkedő település. Megközelíthető a település Uppony, Sáta, Királd és Sajómercse irányából. Ebből következően mikroközponti szerepet tölt be. Vasúttal nem rendelkezik, a közúti közlekedés Ózd és Uppony irányába megfelelő, Sáta és Putnok / Sajómercse/ irányába alacsony színvonalú, az utak nem jó minőségűek, egy sávós, helyenként kátyús.

**Közlekedés:** A Kistérségi központ Ózd autóbusszal viszonylag jól elérhető, az autóbuszok menetrendje igazodik a műszakváltásokhoz is. A megyeszékhely Miskolc, és a főváros Budapest autóbusszal csak az Ózdon történő átszállással közelíthető meg, ami nagymértékben növeli az utazási időt. Vonatközlekedés a településen nincs, ezért a megyeszékhely, illetve a főváros csak az Ózdon történő átszállással közelíthető meg, ami szintén az utazási idő hosszabbodásához vezet. Kerékpárút a környező településeken nincs, lehetőség esetleg Ózd megközelítésére van.

A **közúthálózat** a település felé vezető irányokból nagyon rossz minőségű, szűk, kátyús utak. A település belsejében is rossz minőségű az útburkolat.

**Közművesítés:** A nehézipar válsága után ismét felértékelődött a vidék. Ehhez nagyban hozzájárult, hogy az utóbbi években jelentős fejlődésen ment át a község. Új iskola került átadásra, megvalósult a gázhálózat, a szennyvízhálózat, a telefonhálózat kiépítése. **Borsodbóta infrastrukturális ellátása jó.** Rendelkezünk megfelelő áram, ivóvíz, szennyvízcsatorna, telefon, kábel TV és szélessávú internet hálózatokkal.

**Desztinációk:** A lakosság vendégszeretete, a magas színvonalú ellátás és a környéken található számtalan kirándulóhely, látnivaló miatt sokan keresik fel a falut. A falu közepén álló Borbély-Maczki kastélyban jelenleg Óvoda, és Kisebbségi Iroda és a Biztos Kezdet Gyerekház található. A feleségének

ajándékozott Elly-forrás pedig a mai napig is kedvelt kirándulóhely. Kialakulóban van az idegenforgalom, a falusi turizmus. Leglátványosabb eleme a turizmusnak a faluban kiépített **holland kemping**, amely a **nemzetközi turizmus fejlődését** szolgálja. Sajnos 2022-ben eladásra került, jelenleg nem üzemel. A község az Egri Borvidék közelségében helyezkedik el, az itt megtermelt bor zamat és illatanyaga nagy mértékben hasonlít a világhírű Egri borokéhoz.

Legnagyobb foglalkoztató az önkormányzat – **közmunkaprogramja**. Már 2014-től a start munkaprogrammal kezdtek és közel 100 közmunkással dolgoztak, jelenleg 83 fő. Ők a közintézményeket tartják rendben, a tereket és utcákat tisztítják. A csatornát gondozzák. Többen az erdészetben dolgoznak ill. az önkormányzati mezőgazdasági termelésben, elsősorban konyhakerti növényeket gondoznak, ami a konyhára kerül feldolgozásra. A közfoglalkoztatásban résztvevők körében a roma származásúak száma minden évben meghaladta az 50%-ot.

Vállalkozások sem helyben, sem a közeben nincsenek, ezért a munkanélküliség nagyon erősen jelen van.

A lakosság száma 2011-től egyenletes ütemben, folyamatos csökkenést mutat.

Évente 10-12 gyermek születik, ami hasonló azokhoz a településekhez, amelyek közel ilyen méretűek és kb. 15 km-re fekszenek Ózdtól, a távolabbi hasonló helyzetű településeken már csak néhány gyermek születik évente.

A halálozások száma 15-20 között van évente, ezért a természetes szaporodás inkább negatív irányú, tehát a lakosság számának fogyását eredményezi.

2014 és 2017 között évente 50-60 ember vándorolt Borsodbótára, de azóta rohamosan csökken a számuk. Az elvándorlási szám minden évben meghaladta az odavándorlások számát, kivéve 2019-et. A vándorlási egyenleg is azt mutatja, hogy ez a tényező is csökkenti a település összlakosságát.

Az aktív korúak aránya kb. 60 %, arányuk a lakosságcsökkenéssel arányosan szintén csökkenő tendenciát mutat.

Az öregedési mutató azonban elmarad a járási arányoktól és messze alacsonyabb a megyei átlaghoz képest, ez némiképp ellensúlyozza a népesség negatív tendenciáját, tehát öregedésről kifejezetten nem beszélhetünk a település esetében.

A regisztrált munkanélküliek aránya a közmunka program bevezetésével csökkent, de csak 1-2 évre hozott pozitív tendenciát, az arányuk a településen egyre növekvő.

A nyilvántartott álláskeresők csaknem kétszer annyian vannak, mint a járási átlag.

A munka nélkül élők 50 %-a tartósan munka nélkül van és a pályakezdő munkanélküliek aránya is meghaladja a járási átlagot.

Az egy főre eső éves nettó jövedelem nem alacsonyabb, mint a járási átlag, 700 E Ft körül mozog.

Vannak a településen aktív civil szervezetek, regisztrálva 6 db van.

A háziorvos betegforgalma a 10 év viszonylatában alig változik, meghaladja a járási átlagot.

Nagyon kevés regisztrált vállalkozás van, tehát azok száma is kevés, akik vállalkozóként itt élnek.

Ami feltűnő a járási adatokhoz képest az az, hogy vannak idegenforgalmi szálláshelyek és forgalmuk is volt 2005 és 2014 között ( TeIR) A külföldiek által eltöltött éjszakák száma éveken át ötszöröse volt a járási átlagnak.

A személygépkocsi aránya és az újak üzembe helyezésének száma a járási adatokkal megegyező.

A vízfogyasztás és a villamosenergia fogyasztás meghaladja a járási átlagot, de a gázfogyasztás alatta marad.

#### **Szolgáltatások:**

Körzeti Általános Iskola (állami) – felszerelt, elkötelezett, szép. Jelenleg 157 fő jár ide, minden diák továbbtanul. A tanárok itt laknak. Ennek nagy a népességmegtartó képessége.

Napköziotthonos Óvoda és Konyha – óvoda 30 fővel 2 csoportban működik, bölcsődére nincs igény.

Közösségi Ház – Integrált Közösségi és Szolgáltató Tér (IKSZT) pályázat útján

Polgárőrség

Borsodbótai Önkéntes Tűzoltó-, Településszépítő- Környezetvédő, és Foglalkoztatást Elősegítő Egyesület

Borsodbótáért Közalapítvány – közművelődés – Közösségi Színtér – nagyon szép helyszín

Biztos Kezdet Gyerekház, közvetlen az óvoda szomszédja a kastélyban. Eredményes munkát végeznek

Borsodbótán 2010-ben épült meg az egészségház. Az egészségház biztosítja a háziorvosi és védőnői ellátást, valamint heti rendszerességgel a járóbeteg szakellátáson belül a szemészeti, a nőgyógyászati és a reumatológiai ellátást biztosított, de ez is megszűnt. Sajnos a háziorvossal és védőnővel nem túl szoros az együttműködés. Egyéb szakellátások tekintetében az ózdi, az egri kórházakhoz valamint a BAZ Megyei kórházhoz tartozik a település.

**Következtetések a település...**

**...térsgégi pozíciója tekintetében:**

- **rossz pozíció: nincsenek helyben munkahelyek és nincsen helyben elegendő szolgáltatás, és a térségi munkaerőpiac és szolgáltatások nehezen érhetőek el, a közlekedési viszonyok kedvezőtlenek, az útviszonyok rosszak, és a közösségi közlekedés nem megfelelő;**
- közepes pozíció: helyben viszonylag elégségesek, illetve a közelben elérhetőek a szolgáltatások, a munkaerőpiac viszont nehezebben érhető el. Ha van is munkahely a közelben, az nem kompatibilis a célcsoport munkavállalási képességeivel;
- jobb pozíció: a munkaerőpiac viszonylag könnyen elérhető, vannak a közelben megfelelő munkahelyek, illetve jó közlekedési kapcsolatokkal rendelkezik a település, és a szolgáltatások is elérhetőek.

**...vegyes társadalmi szerkezetének fenntarthatósága tekintetében:**

- gettósodó település: a hátrányos helyzetű, roma népesség aránya nő a településen belül, a nem roma háztartások nagy arányban elköltöznek a településről. A települése lakossága jellemzően stagnál vagy nő;
- **billegő település: a hátrányos helyzetű, roma népesség aránya egyharmadnál magasabb, de kevesebb, mint a település lakosságának fele. A magasabb státuszú háztartások elköltöznek a településről. A település lakossága jellemzően enyhén csökken;**
- jobb státuszú, vegyes összetételű település: a hátrányos helyzetű, roma népesség aránya alacsonyabb, a nem roma lakosság közül a fiatalok egy része elköltözik a településről. A település lakossága jellemzően csökken.

## 1.2 A település szerkezetének leírása (fél oldal)

**A fejezet tartalma**

*A település központja és a szegregátumok állapota, a szilárd útburkolattal való ellátottság, közműinfrastruktúra állása, a helyi adottságok alapján hol, melyik településrészen vannak a legkritikusabb (külön: árvizes részek) és a fejleszthető részek. Szegregátumok száma és elhelyezkedése. Van-e a településen elég lakható ingatlan, van-e elég felújítható ingatlan a településen, hogyan alakultak a lakóingatlan adás-vételek az elmúlt években.*

A település rendkívül szép természeti környezetben lankás, erdős völgyben fekszik. A megközelítése közúton lehetséges, amely rossz minőségű, szűk, kátyús, de a látvány rendkívüli. Kedvelt kirándulóhely is, sokan kerékpároznak erre.



A faluk központi része tágas, a kisebb patakot szépen rendezett terek övezik. Jól áttekinthető, tágas település. A falu közepén határozták meg a szegregátum területét, ami látványában nem különbözik a többi épülettől. Itt is nagy méretű családi házak vannak, részben felújítva, részben romos állapotban.

Az idős tulajdonosok kihalása után a romos épületeket sok esetben lebontotta az önkormányzat, ezért több helyen a házak között üres telkeket találunk. Ezek nagyrészt önkormányzati tulajdonban vannak, építési telkek.

A középületek felújítottak, vagy jelenleg is felújítás folyik pl. az önkormányzat épületén. A települést körben határoló erdőségeket kerítéssel zárták el, mert olyan jelentős és nagy a vadállomány. Borsodbóta kedvelt hely a vadászok számára is.

Rendkívül impozáns a kastély épülete a szegregátum területével határosan. Felújított, nagy park veszi körül, játszótérrel, szép kerítéssel.

A telepes programból épült 6 szociális bérlakás részben a szegregátumban, vagy annak közelében helyezkednek el, nagyon jó állapotban vannak, látszik a sikeres megvalósítás.

Eladó házak és telkek is vannak a településen.

#### A fejezet célja, fő következtetései

##### **Következtetés a településre jellemző területi szegregáció jellegének és mértékének tekintetében:**

- az egész település szegregátum;
- a településen belül a szegregált részek a település nagyobb részét teszik ki;
- településen belül a szegregált részek a település jelentős hányadát, de kevesebb mint felét teszik ki,;
- **településen belül csak kisebb szegregált részek vannak;**
- a szegregátum a fő településtesttől távolabb, elkülönült településrészként helyezkedik el;
- nincs szegregált rész a településen.

## 1.3 Lakhatással kapcsolatos fejlesztések (fél oldal)

#### A fejezet tartalma

*A településen történt lakhatással kapcsolatos fejlesztések, amelyeket az elmúlt 10-15 évben valósítottak meg, külön hangsúllyal a 2014-2021 uniós programozási időszak EFOP telepprogramjára, esetleg az előző időszak TÁMOP telepprogramjára. A megvalósított programok eredményei (új, felújított lakások, bérlakások elosztásának módszere: milyen célcsoportoknak, milyen kiválasztással). A lakhatási körülmények javítását célzó szoft programokkal kapcsolatos vélemények feltárása is szükséges.*

Az önkormányzat képes a szociális kerete terhére segíteni a rászoruló családoknak. „Saját költségvetésünk terhére újabb üresen álló lakások megvásárlására került sor, amelyet szintén a rászoruló, rossz lakáskörülmények között élő családok részére biztosítunk.” Önkormányzatunk több EU-s és hazai pályázat segítségével részesült támogatásban, amelyek révén infrastrukturális, energetikai, intézménykorszerűsítési és egyéb programokat, valamint képzéseket, foglalkoztatásokat, szakmai felkészítéseket valósítottak meg.

EFOP 1.6.2 és 2.4.1-es komplex telepprogram is sikeresen zajlott le a településen. Ennek során 8 család költözött a felújított lakásba. Pályázat útján kerültek kiválasztásra a családok, de sokkal több jelentkező is lett volna. Céljuk határozottan az volt, hogy a legrosszabb, telepi körülmények közötti élethelyzetet felszámolják. Ez a pályázattal sikerült is.

Jelenleg 1000 Ft ( azaz egyezer forint ) a havi bérleti díj, és a rezsi költség.

A pályázat kapcsán a soft programelemek is nagyon népszerűek voltak, a falunap és képzések különösen nagy sikerrel kerültek megvalósításra.

#### A fejezet fő következtetései

A fejezet célja, hogy feltárja a lakhatási szegénység enyhítését célzó fejlesztésekkel kapcsolatos tapasztalatokat elsősorban a település vezetés oldaláról, mivel ezek a tapasztalatok alapvetően meghatározhatják, hogy az önkormányzat hogyan áll hozzá a jövőbeli hasonló célú fejlesztésekhez. Fontos lehet rávilágítani arra, hogy a pozitív vagy negatív tapasztalatok mögött milyen okok állhattak.

Az önkormányzat azt tervezi, hogy 8-9 lakást felújítana és adná ki szociális bérlakásként úgy, hogy a családok, akik majd beleköltöznek „adnak bele” pl. jelen meglévő, vagy örökölt lakásukat, pénzt. Amennyibe így került az új ház, annak értékét fizeti a bérlő bérleti díjba, havi 20 E Ft-tal. Ilyen módon lassan törleszti a lakás árát és a bérlő tulajdonába került. Ez egyfajta hitelrendszer.

*Az önkormányzatnak jó tapasztalat volt a konzorciumi partnerrel és a pályázatíróval is, a projekt sikeres volt, ezért szívesen vállalják a következő hasonló fejlesztéseket is.*

## 1.4 Az önkormányzat perspektívája és szerepvállalási készsége a programban (fél oldal)

#### A fejezet tartalma

*Együttműködő, nem együttműködő, mennyire támogatja a településen belüli mobilizációt (szegregátumból kifelé, ha releváns) illetve a településről történő kifelé mobilizáció blokkolásához fűződik-e valamilyen érdeke? (pl. gyerekszám*

*csökkenése a helyi intézmények működése miatt kockázatos, településüzemeltetéshez kapcsolódó közmunka, egyéb függőségi rendszerek)*

<https://24.hu/belfold/2020/01/24/borsodbota-munkaspart-polgarmester-gulyas-ianos/>

Az önkormányzatok többsége saját forrás hiányában fejlesztéseket csak a különböző pályázatokon való sikeres részvétellel valósíthat meg. Borsodbóta esetében az alapvető infrastrukturális hálózat (víz, szennyvíz, áram, gáz, szélessávú internet, telefon, belterületi közút) talán a térségben elsőként került kiépítésre.

Az önkormányzati intézményhálózat az elmúlt időszakban teljes egészében felújításra és fejlesztésre került. Mindenképpen előnyös, ha a településen iskola működik, mert az nem csak a pedagógusok helybentartását, hanem a közösségi életben betöltött szerepvállalásukat is nagy mértékben segíti.

Amíg iskola van, addig van a településnek jövője – ezt vallja a település vezetője, ezért támogatja a fiatal családokat, segíti a hátrányos helyzetű embereket. A faluban nincs „roma” kérdés, megvalósul az egyenlő bánásmód elve.

Támogatja mindazokat is, akik ide költöznek. Az elmúlt években holland emberek telepedtek le és ezéven is két német hölgy érkezett és vásároltak házakat.

A polgármester nagyon együttműködő, támogató.

#### A fejezet fő következtetései

##### **Következtetések az önkormányzat együttműködési készségét illetően:**

- a bérlakásfejlesztéseket az önkormányzat alapvetően elutasítja;
- a bérlakásfejlesztésekkel szemben erős fenntartásai vannak (mivel eredendően konfliktusforrást lát benne), de ha kontrollálhatja, hogy hol és kik számára valósul meg, illetve a település egésze számára is látja az előnyét, akkor esetleg érdekeltté tehető benne;
- **a bérlakásfejlesztéseket támogatja, a lakáskörülmények javításának és a településfejlesztésnek az eszközét látja benne.**

## 2 A lakosság helyzete (1-1,5 oldal)

### A fejezet tartalma

*Foglalkoztatottság és jövedelmek szintje a célcsoport tekintetében: milyen típusú munkákat végeznek (közfoglalkoztatottság, alkalmi/idénymunkák, hetelés, stb.), milyen jövedelemért, ezekben körülbelül hány fő érintett. Legfőbb szociális problémák (élethelyzetek, devianciák, eladósodottság, uzsora, perspektívák, mely szolgáltatásokhoz nem férnek hozzá, nem megfelelő minőségű szolgáltatások). Családok szociális helyzetük szerinti besorolása.*

Borsodbóta állandó lakosainak száma az 1970-es években meghaladta az 1200 főt, majd folyamatosan csökkent. Az 1990-es évektől stagnálóvá vált. Ettől az időszaktól jellemzően 940 és 970 fő között ingadozik. Meghatározó tényező volt a lakosság szám alakulására az 1970-es években az Ózdi Kohászati Üzemeknél és a Putnoki Bányüzemnél bekövetkezett fejlesztések hatása, amely sok fiatal szakember elköltözéséhez vezetett.

Jellemző a településen a cigány származásúak viszonylagos magas száma, arányuk az összes lakosságon belül megközelíti az 50 %-ot. Ez a legkiszolgáltatottabb réteg, mert alacsony iskolai végzettségük, életvitelük nem megfelelő, sokszor a velük szemben kialakult előítélet miatt munkahelyi elhelyezkedésük egyre nehezebb.

Jellemző foglalkoztatási területei voltak a településnek az Ózdi Kohászati Üzemek, valamint a térség bányái ( Királd, Putnok, Farkaslyuk ) által biztosított munkahelyek. Az ipari szerkezet átalakítási program megvalósítását követően ezek a munkahelyek megszűntek, helyettük újabbak csak kis számban létesültek, így nagy számú munkanélküliség alakult ki a térségben így Borsodbótán is. Súlyosbítja a helyzetet, hogy a munkanélkülivé vált személyek alacsony ill. a munkaerő piacon nem versenyképes iskolai végzettséggel rendelkeznek. Az aktív korú lakosság 25-30 %-a rendszeresen álláskereső, bővíti még a munkanélküliek körét a nem regisztrált személyek is, akik a folyamatos kudarcok miatt már arra sem hajlandóak, hogy rendszeresen regisztráltassák magukat a Munkaügyi Központban. Jellemző az alacsony iskolai végzettség, a nagy mértékű munkanélküliség, a szegénység, az igénytelen életmód, amely alapvetően meghatározza az itt élők közérzetét, egészségi állapotát.

2022-ben 83 fő közfoglalkoztatott, közel 40 fő dolgozik külföldön (étterem, szálloda, építőipar), Miskolcon a Bosch-ban (műszakos járat 4.20 kor indul és 20.30-ra ér vissza ) ezt az életformát nem sokan bírják. Idénymunkákra is eljárnak Egerbe, kevesebben Kazincbarcikára, Ózdra a Wellisbe.

Nem jellemző az uzsora és visszaszorult a drogfogyasztás is, mert a terjesztőket a rendőrség elzárta.

A falu lakosai tenni akarásukkal megnyerték a községből elszármazó, azóta komoly karriert befutott embereket is, akik évente nemcsak hazalátogatnak, de közreműködésükkel magas színvonalú rendezvényeket tartunk. A lakosság nagyon aktív és elkötelezett a település fejlődése mellett.

Az első zenész cigánycsaládot Vitéz Borbély Maczki Emil főispán telepítette le saját szórakoztatására, 1785 körül. Híres zenész családok kerültek ki Borsodbótáról, de könnyűzenész is származik innen. Jelenleg egy roma zenés fiú van a faluban, akinek ismert nagyapja a Covid alatt hunyt el. Az önkormányzat ma is a SZIROM ( szimfonikus roma zenekar ) fenntartója.  
<https://www.youtube.com/watch?v=UyuEwny9kiU>

A halmozottan hátrányos helyzetű kistérségben és a településen nagy arányú munkanélküliség többnyire a roma családokat érinti. A családok alacsony iskolázottságát és halmozottan hátrányos helyzetét hordozza magában, amely generációról generációra öröklődik. A szegénységgel törvényszerűen együtt jár a roma etnikum települési majd területi koncentrációja, szegregálódása, szociális és kulturális ellehetetlenülése. Az itt élő lakosság nagy része máról holnapra él, az évek óta tartó munkanélküliség miatt tartós szegénység jellemzi a családokat. A képzések és szociális szolgáltatások is többnyire elérhetetlenek maradtak e réteg számára, megszerzett tudásuk, passzivitásuk miatt elavult. Közhasznú munkára sem számíthatnak folyamatosan. Ez hatással van a családok szemlélet módjára, amire jellemző a korai szexuális élet, a korai családalapítás, ezért a generációkon keresztül öröklődő mélyszegénység reprodukálódik, ezért szükséges a korai felvilágosítás, és a házasságra, gyermekvállalásra felkészítő programok, nem beszélve a kötetlen informális rendezvényekről.

Borsodbótán több roma és nem roma család súlyos megélhetési gondokkal küzd. Borsodbóta község Képviselőtestülete a létfenntartást veszélyeztető rendkívüli élethelyzetbe került, valamint időszakosan, vagy tartósan létfenntartási gonddal küzdő személyek részére rendeletében meghatározott átmeneti segílyt nyújt részükre. Ennek összege esetenként 4-5000.-Ft. Az átmeneti segílyben részesültek száma évente növekszik. Évente átlagosan 60-80 fő kér Önkormányzatunktól segílyt ebben a formában.

Iskolai végzettség szerint a 8 általánost el nem végzettek száma stagnál, a 8 általánost elvégzettek száma növekvő, illetve a 8 általánostnál magasabb végzettségűek száma stagnáló. Ennek megfelelően a munkanélküliek arányszáma is a 8 általánost végzettek esetében növekvő tendenciájú. Az ÖTTE (egyesület) elnyert pályázatainak hatására többen képzésbe kezdtek, ezáltal a tanulási kedv és motiváció növekedett a lakosság körében. Sajnos az egyesületnek nincs jelenleg akkreditációja a további képzések szervezéséhez.

A gyermekek 85%-a HH-s, ebből 45% körül a HHH-s gyerek. RGYK-ban a gyermekek közel 80%-a részesül.

Borsodbóta településen van Biztos Kezdet Gyerekház, óvoda és iskola (1-8. osztály), közösségi ház. Az a tapasztalat, hogy könnyebben beszokik óvodába az a gyermek, aki előtte járt a BKGY-ba, kevésbé viseli meg a gyermeket az anyától való elválás.

Itt a BKGY-n keresztül jár ki a gyermekorvos, az oltások és tanácsadások így megoldottak. Valamint a családsegítő is ide szokott jönni.

Azt tapasztalják a szakemberek, hogy akik a BKGY-ba járnak, hajlandóak a változásra. Viszont van egy réteg, akit nem lehet semmilyen szolgáltatásba bevonni. Ezek a családok teljesen bezárnak, nem akarják, hogy belelássanak az életükbe. Akik viszont igénybe veszik a szolgáltatásokat, azok nagyon szépen nevelik a gyerekeiket. Borsodbótán nagyon jó a szakembergárda.

Az érdektelenség miatt több civil szervezet is megszűnt a településen.

Családtípus	Családok száma
<u>Teljes nyomorban élő családok</u> : hosszabb távon is intenzív segítségre szoruló, alapvetően nincs munkaképes tagja a családnak, a család súlyos problémákkal küzd, tartós betegség/szenvedély-/mentális betegség jelen van. Teljes nyomorban élő család, akár magasfokú eladósodottság is jellemzi a családot. Ha van gyermek a családban, szülői kompetencia súlyosabb hiánya jelenik meg.	20-30
<u>Minimális önfenntartó képességgel rendelkező családok</u> : megélhetési gondokkal küzdő család, de van olyan tagja, aki valamilyen szintű munkát végez, akár alkalmi/idénymunkát, akár közfoglalkoztatásban vesz részt. A gyerekekről alapvetően gondoskodnak. Fejleszthető a család munkaerőpiaci részvétele.	150
<u>Jobb helyzetű, viszonylag magasabb jövedelmű családok</u> : viszonylag rendszeres munkával és jövedelemmel rendelkező család, ami nem feltétlenül jelent bejelentett munkából származik. Kiegyensúlyozottabb, rendszeres életvitellel rendelkeznek. Gyermeknevelési kompetenciáik viszonylag jók. Munkaerőpiaci részvétel fejlesztésére itt is szükség lehet.	100

### 3 A lakásállomány helyzete (1-1,5 oldal)

#### A fejezet tartalma

*Épületek állapota, az életveszélyes, illetve kritikus állapotú házak számossága, aránya a településen, illetve a szegregátum(ok)ban. Tulajdonviszonyok elsősorban a segítségre szoruló családok körében (legális tulajdonviszonyok, mennyire jellemző albérlet, uzsora bérlet, szívességi lakáshasználat), ezek mértékének becslése. Lakósűrűségi viszonyok vizsgálata (a statisztikai adatok és a valós helyzet összevetése). Üres ingatlanok, illetve megvásárolható ingatlanok (ház, telek) száma (kapcsolódóan az üres ingatlanok tulajdonosi viszonyai, tehermentesek-e, ténylegesen megvásárolhatók-e).*

2012-ben 358 lakás volt, 2019-ben már csak 344. Ebből 5-10 lakás nem megfelelő lakáskörülményeket biztosít a benne élőknek. 2022-ben már 300 alatt van a lakások száma, mert a romokat igyekeztek elbontani. 40-50 lakás állt üresen, most kb. 10 lakás van üresen. Nincsenek életveszélyes házak. Abból a családokat a komplex telepprogram segítségével kiköltöztették. 8 család kapott szociális bérlakást, amelyek piros hullámpalával és fehér falakkal kitűnnek a környezetből.

Egy nagy családi házat alakították át csillagpontnak.

A lebontott házak telkei jelenleg üresen állnak, azok építési telkek. Van egybefüggő fél hektáros telek is és több kisebb telek eladó.

A nagyobb családi házak zárt kerttel, művelt udvarokkal a nyílt ingatlanpiacon kb. 6-8 millióért vannak hirdetve, a kisebbek 1,5 – 3 millió közötti áron.

Van olyan család, aki 14 millióért értékesítené a házat, de itt Borsodbótán ez nem lesz eladható.

Csak magántulajdonú lakások vannak, általában a lakások 40 %-ára a benne élők igényelnek lakhatási segítyt, vagy fenntartási támogatást, rezsiköltségekhez történő önkormányzati támogatást.

Korábban bányászok lakta településen nagyon jó módon éltek a családok. Nagy családi házakat építettek. 1990-től nem adtak ki építési engedélyt, új ház nem épült, néhány felújítás zajlott. Ma már ezeket a nagy családi házakat nehezen tudják fenntartani a benne élő családok.

Vannak olyan lakások, ahonnan kikötötték az áramot, jelenleg 2 család, de az önkormányzat segít abban, hogy ezt az állapotot megszüntesse. A szociális bérlakásokban kártyás villanyórát szereltek fel.

Bevezetve a víz a házak 90 %-ban, Gáz 70-80 %-ban, a legszegényebbek kályhát és sparheltet használnak, fával tüzelnek, amit az erdőben szednek. Villany minden házba be van vezetve, esetleg kikötés lehetséges.

Több család is felvette a falusi CSOK-ot és a Babaváró hitelt, amiből megvettek eladó házakat és az felújították a faluban.

Jelenleg a BK-ba 17 fő jár rendszeresen a szüleivel, és több, mint 30 óvodás van, valamint 150-hez közelít az iskolások száma. Ez azt jelenti, hogy fiatal családok telepednek meg a faluban, ezt a lakhatás támogatásával is támogatni szükséges.

Sajnos az úthálózat nem megfelelő, de a középületeket felújították.

Nagyon impozáns a kastély épülete, amiben az óvoda és a BK működik.

A házak vályogtéglából és téglából épültek általában, a tetőszerkezet megfelelő.

A szegregátum területén vannak olyan lakóházak, amelynek sok tulajdonosa van és egy-egy ház tartozással terhelt. Egyről tudnak mindössze, amelyiken nagy a teher, ez a volt kocsmá épülete, amely átalakítható lakóházzá is.

Az elhagyott házak között vannak jó állapotúak, bár gazos a telek, a kerítések nagyrészt rendben vannak.

Eladó ingatlanok száma jelenleg 8-10 ház és több telek is közművesítve. Vannak érdeklődők, főleg hollandok és német családok.

#### A fejezet célja, fő következtetései

Lakástípusok (a lakott lakások tekintetében):	Lakások száma
életveszélyes házak	0
jelenleg nem életveszélyes, de kritikus állapotú házak, amelyeket nem érdemes felújítani	0 lebontották
nem életveszélyes, de rossz állapotú házak, amelyek felújítással még egy időre lakhatóvá tehetőek (kb. 10 év),	10 üres 50 felújítható
jobb állapotú házak, amiket érdemes modernizálni	50

## 4 A lakhatási beavatkozási terv

### 4.1 A lakhatási szegénység fő problémái (1 oldal)

#### A fejezet tartalma

*Legfőbb lakhatási problémák és azok statisztikai adatok és becslések alapján való nagyságrendjének összegzése a szegregációt, a közmű ellátottságot (közmű elérhetősége, közműszolgáltatásokból kikapcsolt lakások), a lakásállomány javítását, a tulajdonviszonyok rendezetlenségét, az eladósodottság problémáit is érintve.*

A szegregátum kijelölt a településen, de látszólag integrált a környezet. A lakhatási szegénység felszámolásához segítséget jelentett az EFOP komplex telepprogramja, aminek hatására 8 család költözhetett a lakhatásra nem alkalmas körülmények közül jobb lakásokba.

Jelenleg életveszélyes ház nincs. Nincsenek éhezõ családok. Mûködik a népkonyha, ami naponta 200 fõnek jelent egy tál meleg ételt ingyen.

Vannak azonban olyan hátrányos helyzetû roma családok, akik igénytelenségben élnek, szemetes, koszos portán. Nem tisztálkodnak és nem mosnak eleget. A csillagpontban és a BK házban adott lehetőségeket nem használják ki, mert szégyenlik a helyzetüket.

A gyerekek között különös veszélyeztetés nincs, néha előfordul tetû, egy-egy esetben az ótvar, de kezelik. Az jellemzõ, hogy a gyerekek ruhája is koszos.

A lakásokra nem jellemzõ a túlszûfolttság és az sem, hogy a csecsemõt nem adják haza a rossz körülmények miatt. Vannak 6-8-gyermekes roma családok. Egy család van, akik éhetetlenül zsúfoltan élnek, mert az 5 fõnek elegendõ lakásba most a gyámhatóság elhelyezett még 6 gyermekkorút felügyeleti jog alapján.

Vannak olyan lakások, ahonnan kikötötték az áramot, jelenleg 2 család, de az önkormányzat segít abban, hogy ezt az állapotot megszüntesse. A szociális bérlakásokban kártyás villanyórát szereltek fel.

Bevezetve a víz a házak 90 %-ban, Gáz 70-80 %-ban, a legszegényebbek kályhát és sparheltet használnak, fával tüzelnek, amit az erdõben szednek. Villany minden házba be van vezetve, esetleg kikötés lehetséges.

Az eladósodás nem jellemzõ. Egy-két családnál van áram lekötés, de a többiek fizetnek.

Vannak olyan lakások, amelyekbõl kihaltak a tulajdonosok és jelzáloggal terhelt.

Jelenlétpontnak alkalmas a telepés programban felújított csillagpont, amely csak részben van használatban a fenntartási idõszakon.

A FETE még nem vásárolt házat. A felmérés alapú ajánlás: 2,5 bérlakás építése



**Család-lakáshelyzet mátrix: elsősorban a segítségre szoruló családokra koncentrálva**

<b>Családtípusok</b> <b>Lakástípusok</b>	Teljes nyomorban élő családok	Minimális öfenntartási képességgel rendelkező családok	Jobb helyzetű, viszonylag magasabb jövedelmű családok	Adott lakástípusban a család helyzete szerint beazonosított családok száma összesen	Az adott lakástípusba tartozó családok száma összesen
azonnali életveszélyt jelentő lakás	0	0	0	0	0
rossz lakásállag, még nem életveszély, de nem érdemes rajta semmit csinálni	0	5	0	5	5
nagyon rossz állagú, de valami felújítással még egy ideig lakhatóvá tehető (5-10 év)	0	25	25	50	50
olyan lakás, amit érdemes felújítani, modernizálni	0	25	25	50	50
Adott családtípusban a lakhatási helyzet szerint beazonosított családok száma összesen	0	55	50	105	105
Az adott családtípusba tartozó családok száma összesen	0	55	50	105	105

## 4.2 Fő beavatkozási irányok kijelölése és prioritizálási szintek leírása (2 oldal)

*A fejezet a feltárt problémák mentén megfogalmazza a lakhatási szegénységet enyhítő beavatkozások körét és a szükségletek alapján mutatkozó nagyságrendjét függetlenül attól, hogy jelenleg melyik beavatkozáshoz milyen szintű forrás áll rendelkezésre. A beavatkozások tehát diagnózis alapúak és nem csak az RRF által lehetővé tett intézkedésekre koncentrálnak, hanem mindazokra, amelyek a helyi szükségletfeltárás alapján elengedhetetlennek mutatkoznak a lakhatási problémák csökkentése érdekében. A beavatkozások kialakításánál érvényesíteni kell a beavatkozások egymásra épülésének szemléletét, tehát meg kell fogalmazni azokat a szoft programokat is, melyek a megalapozzák a lakhatás fizikai körülményeit javító beruházásokat.*

A lakhatási viszonyok javítását célzó beavatkozások megalapozása érdekében az alábbi beavatkozások szükségesek:

- **Tulajdoni jogviszonyok rendezése:** szükséges megkezdeni a jogviszonyok rendezését, ezzel kapcsolatban jogi tanácsadást kell nyújtani a családoknak. Először azokra a családokra kell koncentrálni, melyek potenciálisan bevonhatóak a lakhatási programokba, de a tulajdonviszonyok rendezetlensége ennek akadályát jelenti.
- **Foglalkoztatás javítását célzó program:** munkaerőközvetítés, toborzás szervezése és lebonyolítása.
- Szociális gondozás lenne szükséges azokban a családokban, ahol az igénytelenség miatt a kosz és rendezetlenség veszi körül a gyerekeket.
- Zenei nevelés – szimfóniaprogram indítása: a település különlegessége, hogy zenés cigány családok lakják. Tehetséggondozás, zenei nevelés.
- Védőnői szolgáltatás és orvosi ellátás bővítése, a gyermekorvosi ellátás kiegészítése.
- Vállalkozásfejlesztési lehetőségek: szociális szövetkezet – erdő és vadgazdálkodás, kertművelés

Lakhatási programok:

Bérlakásfejlesztés tekintetében:

- **Krízislakások kialakítására 2022-ben nincs szükség.**
- **Bérlakások kialakítása a településen belül mobilizálható családoknak:** a viszonylag jobb jövedelmi helyzetű, rendszerezett életvitellel rendelkező családok lehetnek az elsődleges célcsoport, köztük is azok a fiatal családok, akik

szüleiknél túlszűfolt lakásban élnek. A településvezetés is azon családok mobilizációját támogatja a településen belül, ahol a szülők rendszeres munkaviszonnyal rendelkeznek, de ezek között támogatja a közmunkásokat is. A bérleti díj viszont nagyon alacsony a szociális bérlakásokba, a közmunkából élő családok 20 E Ft alatt bérleti díjat képesek fizetni.

### 4.3 Bérlakásfejlesztés beavatkozási terve (3-4 oldal)

*Ez a fejezet már „csak” a bérlakásprogramra fókuszál és annak nagyságrendjének, céljainak és célcsoportjainak, illetve javasolt megoldási modelljének konkretizálását szolgálja. A fejlesztések nagyságrendjét a feltárt szükségletekből kiindulva kell meghatározni. A szükséglet alapján meghatározott fejlesztések nagyságrendjét a Kézikönyvben meghatározott szempontok szerint lehet korrigálni.*

Az önkormányzat azt tervezi, hogy 8-9 lakást felújítana és adná ki szociális bérlakásként úgy, hogy a családok, akik majd beköltöznek „adnak bele” pl. jelen meglévő, vagy örökölt lakásukat, pénzt. Amennyibe így került az új ház, annak értékét fizeti a bérlő bérleti díjba, havi 20 E Ft-tal. Ilyen módon lassan törleszti a lakás árát és a bérlő tulajdonába került. Ez egyfajta hitelrendszer.

Továbbra is lenne 8-10 olyan család, akik rendszeres jövedelemmel rendelkeznek és képesek lennének a 35 E Ft-os bérleti díjat is kifizetni. Ezeket a családokat meg lehet pályáztatni, főleg azok jöhetnek szóba, akik nem közfoglalkoztatottak, hanem állandó munkahellyel rendelkeznek. Ezek a családok azonban elsősorban saját lakásra vágnak, amihez a CSOK-ot vagy a babavárót már felvették.

#### A bérlakásfejlesztés nagyságrendjét helyben módosító tényezők:

<b>település közlekedési összeköttetései</b>	volánbusz járatok rendben, céges autóbuszok rossz közutak
<b>helyi gazdaság fejlesztését szolgáló beruházások megléte</b>	csak önkormányzati
<b>helyben elérhető eladó és felújítható ingatlanok köre</b>	magántulajdonban nagy családi házak
<b>közműinfrastruktúra</b>	kiépített

<b>megvásárlandó ingatlanok tulajdonviszonyai</b>	nagyjából tisztázott
<b>uzsora</b>	nincs
<b>iskola, szociális szolgáltatások elérhetősége</b>	van, a szolgáltatások korlátozottak
<b>szegregátumok relatív mérete a településen</b>	a település közepén látszólag integráltan

**A bérlakásfejlesztés településhatárokön kívülre történő mobilizálás nagyságrendjét módosító tényezők:**

<b>településvezetés érdekelt a lakosság megtartásában</b>	igen
<b>konfliktusok a küldő és befogadó települések között (családi szint)</b>	nincs
<b>ellenállás a fogadó településeken a roma családok ellen</b>	nincs
<b>szegregátumok potenciális áthelyeződése a fogadó településen</b>	nem ismert
<b>helyi növekedés centrum (munkahely konkrét település)</b>	Miskolc, Eger
<b>családok társadalmi kapcsolatrendszerének összetétele</b>	szoros
<b>céltelepülés árszínvonala(alacsony, magas)</b>	alacsony

**A ténylegesen megvalósítható bérlakásfejlesztések megbecslése:  
Bérlakásfejlesztések:**

A potenciális célcsoport köréből a megvalósító szervezet szerint csak olyan családok tudnak ténylegesen élni a bérlakásfejlesztések adta lehetőséggel, akik megfelelően ösztönöztek és együttműködőek, illetve van esély arra, hogy azzá tehető, továbbá rendszeres munkával és viszonylag magasabb jövedelemmel rendelkeznek. Figyelembe véve a 4 éves megvalósítási időszakot (a terv elkészítéséhez képest), az alábbi nagyságrendek vállalása lehet reális:

- településen belüli mobilizáció: teljes időszakban 3 család, ami egyben **3 bérlakás létrehozását jelenti a településen**

**Kifelé történő mobilizálás lehetőségéről nincs konkrét adat. Az önkormányzat abban érdekelt, hogy megtartsa a helyi lakosságot. A fiatalokat bérlakásprogramokkal támogatja. Törekszik arra, hogy képes lehegyen az általános iskola üzemeltetésére. A külső mobilizálás tehát nem perspektíva a településen.**

Indoklás:

Az előzetes felméréseket, valamint interjúkat összevetve, a térségben dolgozó valamennyi szakember véleményére alapozva született a javaslat.

**Bérlakás beavatkozások tervezését segítő mátrix: igények és lehetőségek szerint kialakítható megoldás típusok**

	Településen belül meglévő lakás	Új lakásépítés településen	Mobilizáció (településen kívüli lakás)	Összesen
Lakottan veszi meg a program a család lakását és felújítja (a család benne marad)	2,5			2,5
Üres lakást vesz a program				
A létrehozott bérlakásba olyan család költözik, akinek a megszűnt a lakhatása (lebontják, kilakoltatták)	0	0		
Túlszűfolt lakásból szétköltöző család költözik be	5	0		
Olyan család költözik be, akinek az előző lakása ezzel megüresedik, de a program nem veszi meg a lakást	3	0		
Olyan család költözik be, akinek az előző	n.a.	1		

lakása ezzel megüresedik, és a program megveszi a megüresedett lakást				
Összesen	8	1		

#### 4.4 Opcionális kiegészítő fejezet

*Amennyiben a beavatkozási terv megvalósításában fontos további szervezeti együttműködés, vagy olyan, kifejezetten a településre jellemző kockázatok társulnak hozzá, amelyeket a fenti tematikus fejezetekben nem lehetett körbejárni azt ebben a kiegészítő fejezetben lehet megtenni.*